

MOȘIA SLOBOZIA-MĂLINEASCA DIN JUDEȚUL ARGEȘ,
PROPRIETATEA ACADEMIEI ROMÂNE

ION VITAN*

Încă înainte de fondarea, în anul 1866, în București, a Societății Literare Române - din 24 august 1867, Societatea Academică Română - precursora Academiei Române, și până în zilele noastre, un număr însemnat de cetățeni români, legați spiritual de înalta instituție a științei și culturii naționale, au făcut donații constând din terenuri agricole, păduri, clădiri și apartamente, titluri și valori imobiliare, lucrări de pictură și sculptură, grafică românească și străină, icoane, mobilier, cărți, piese numismatice și bijuterii ș.a.

Unul dintre acești generoși donatori a fost și Ion Câmpineanu-Cantemir.

Înainte de tratarea subiectului acestei comunicări, câteva date biografice despre donator ni se par oportune. Ion Câmpineanu-Cantemir - nepotul colonelului Ion Câmpineanu, luptător de seamă în revoluția de la 1848 - se trăgea dintr-o veche familie de boieri munteni, datând din secolul al XVII-lea. S-a născut în București, ca fiu al lui Ion Câmpineanu și Irinei Ștefan Bellu (Bellio), de origine macedoneană. A avut un frate și două surori - Ștefan, ofițer, Eliza, căsătorită Greceanu și Maria-Irina, căsătorită Sturdza.

A urmat cursurile Facultății de Drept din București. După obținerea licenței în drept, a practicat avocatura, fiind înscris în baroul București. A locuit într-un imobil situat în strada Regală nr. 15 (fostă Aristide Briand). Obișnuia să ia masa la Restaurantul Capșa, fiind o figură bine cunoscută de presa vremii.

În ultimii ani ai vieții sale, fiind bolnav, a fost internat în Sanatoriul „Saint Vincent de Paul” din Șoseaua Jianu nr. 38 (astăzi Bd. Aviatorilor) și la Spitalul Brâncovenesc, unde a și încetat din viață, în ziua de 9 octombrie 1931¹. Prin testamentul său, întocmit la 31 mai 1930, Ion Câmpineanu-Cantemir a instituit ca Academia Română să fie legatară universală a întregii sale averi mobile și imobile². Potrivit acestui testament, Academiei Române îi revenea, printre altele, și 1/3 din moșia Slobozia-Mălineasca din județul Argeș.

* Muzeul Național de Istorie a României, București.

¹ Academia Română, fondul „Ion Câmpineanu-Cantemir”. Documente de proprietate, dosar 4/1931-1937, f. 92; dosar 5/1931-1932, f. 18, 44. vezi și Dorina N. Rusu, *Patrimoniul Academiei Române. Donatori și donații (1860-1949)*, București, 2009, p. 142.

² *Ibidem*, f. 1-2.

Întreaga moșie Slobozia-Mălineasca, în suprafață de 527 ha și 6.900 m², rămasă după exproprierile din 1864 și 1918, a fost stăpânită și exploatată în indiviziune de Ion Câmpineanu-Cantemir împreună cu surorile lui - Eliza Greceanu și Maria-Irina Sturdza - începând din anul 1921, data deschiderii succesiunii mamei lor, Irina Câmpineanu, și până la moartea lui, intervenită la 9 octombrie 1931.

Această formă de administrare și exploatare în comun a moșiei Slobozia-Mălineasca a rămas în vigoare până la data de 29 noiembrie 1932, când, în baza sentinței de partaj nr. 924 a Tribunalului Ilfov, Secția a IV-a civilă corecțională, Academiei Române i se atribuie în „plină și absolută proprietate“ 1/3 din această moșie³.

Moșia Slobozia-Mălineasca, numită uneori Slobozia-Câmpineanu, după numele donatorului, este situată în sudul județului Argeș, la o distanță de 24 km de Gara Balaci și la 29 km de Gara Găești⁴.

Întrucât, această a treia parte din moșia Slobozia-Mălineasca atribuită Academiei Române în urma partajului, nu avea nici o construcție pentru administrație și nici un adăpost pentru vite, Delegația Academiei Române a aprobat la 25 ianuarie 1933 înființarea unui conac. După identificarea amplasamentului conacului, pe un loc situat la marginea satului Slobozia, pe malul râului Dâmbovnic, la punctul așa-zis „la moară“, unde pe vremuri a fost un vechi conac, s-a trecut la ridicarea construcțiilor în ordinea necesităților. Astfel, în cursul anului 1933 s-a făcut, mai întâi, împrejmuirea terenului, apoi s-a construit magazia de cereale și pățulul de porumb. În vara anului 1934, s-a construit un grajd pentru adăpostul vitelor și o casă pentru argați. Ultima construcție, casa administrației, a fost ridicată în cursul anilor 1935 și 1936, pe baza proiectului antreprenorului Ștefan Popa din Găiești⁵.

Pentru exploatarea moșiei Slobozia-Mălineasca se impunea dotarea acesteia cu mașini și utilaje agricole, precum și cu forța de muncă necesară.

La data luării în primire a moșiei de către Academia Română, numărul mașinilor și uneltelor agricole folosite la cultivarea și recoltarea cerealelor era extrem de redus: 1/2 tractor Fordson cu un plug Oliver și o grapă dublă cu discuri; o rariță-prășitoare; un plug nr. 7; o grapă de fier compusă din 2 și 3 foi; o vânturătoare și un trior cilindric⁶, insuficiente, deci, pentru exploatarea unei suprafețe de 261,56 ha, cât avea moșia. Pe parcurs, numărul mașinilor și al uneltelor agricole a fost mărit cu piese noi, în raport de necesități și îndeosebi de capitalul disponibil obținut din vânzarea cerealelor recoltate după această moșie. Astfel, la 19 mai 1941, au fost cumpărate de la Institutul Național al Cooperației: un tractor Lanz de 35 HP (cai putere); un plug Rud Sack C. Z. 9 Michael cu trei brazde și o ramă Rud Sack C. Z. 9 Michael cu cinci brazde pentru suma totală de 371.087 lei⁷. Ulterior, la 30 ianuarie 1943, Academia Română a mai comandat tot la Institutul Național al Cooperației: 7 prășitoare de porumb, marca Rud Sack Senior, seria B, pentru suma de 2.977 lei, precum și 10 pluguri, marca Rud Sack Weit 5 Ru, cu tracțiune animală, pentru țărani învoiți pe moșie, cu suma totală de

³ *Ibidem*, f. 163^v.

⁴ *Ibidem*, dosar 5/1931-1932, f. 68.

⁵ *Ibidem*, dosar 1/1932-1937, f. 41; dosar 1/1932-1938, f. 338, 338^v.

⁶ *Ibidem*, f. 236^v.

⁷ *Ibidem*, dosar 4/1940-1941, f. 3, 6.

45.635 lei. Costul acestor 10 pluguri a fost plătit de Academia Română, urmând, apoi, să fie recuperat de la țărani⁸.

Înzestrarea cu mașini și unelte agricole a administrației moșiei Slobozia-Mălineasca a continuat și în anii care au urmat, astfel că, la data de 29 februarie 1948, numărul acestora a ajuns la peste 40, între care 10 pluguri; 4 mașini de semănat; 6 prășitoare; 7 grape; o greblă mecanică; un tăfălog; un trior; o tocătoare de paie; o vânturătoare; o mașină de bătut porumb ș.a.⁹.

Pe parcursul a 15 ani și 9 luni de zile, cât timp moșia Slobozia-Mălineasca s-a aflat în proprietatea Academiei Române, administrarea și exploatarea acesteia în regie a fost încredințată, mai întâi, lui Nicolae Gafton (1933 - 1 decembrie 1937), iar apoi lui Vasile Nacu (1 decembrie 1937 - 8 noiembrie 1948)¹⁰, ultimul fiind absolvent al Școlii de agricultură „Tache P. Anastasiu” de la Țigănești, județul Tecuci, școală înființată și întreținută de Academia Română.

Potrivit obligațiilor de serviciu, administratorul moșiei Slobozia-Mălineasca se ocupa cu: întocmirea planului de culturi agricole (delimitarea pe teren a parcelelor cultivate cu cereale, zarzavaturi și plante furajere); încheierea contractelor de învoieli agricole cu țărani, care luau în arendă, individual, în bani sau în dijmă terenuri pentru a le cultiva; semănatul, îngrijitul și strânsul recoltei; încasarea arenzii, în bani sau în produse de la țărani; vânzarea prin licitație a produselor vegetale, animale sau de altă natură. Activitatea acestuia era controlată periodic de către inspectorul Direcției Bunurilor Academiei Române, care, la finalizarea controlului, întocmea un raport pe care îl înainta președintelui Academiei Române.

Administratorul moșiei, pe lângă salariul lunar, mai primea anual 10 la sută din sumele încasate și depuse la casa Academiei Române.

Fiind situată într-o zonă de câmpie, moșia Slobozia-Mălineasca a fost cultivată cu cereale (porumb, grâu, orz, ovăz, mei), legume (floarea soarelui, mazăre, fasole, sfeclă), plante industriale (rapiță, in, cânepă), precum și cu furaje (nutrețuri) pentru animale, ceea ce a înlesnit și creșterea vitelor și a păsărilor.

Între cerealele cultivate, porumbul ocupa un loc important. La această moșie se cultiva soiul porumb vechi românesc, cu bobul rotund, care se preta mai bine la condițiile de sol și de climă. Faptul că sămânța din soiul menționat nu a fost schimbată de mulți ani, prin corcire cu lanurile de porumb vecine ale țăranilor, a degenerat, fapt care a determinat conducerea Academiei Române să decidă înlocuirea acestui soi de porumb cu altul din varietatea „românesc”, cu bobul tot rotund, selecționat, produs de Stațiunea Experimentală Agricolă „Studina”, județul Romanai, din cadrul Institutului de Cercetări Agronomice al României¹¹.

Producția agricolă obținută pe moșia Slobozia-Mălineasca era condiționată de calitatea solului, de utilajul agricol folosit la însămânțare și recoltare, precum și de condițiile climaterice locale.

Astfel, din cercetarea proceselor-verbale întocmite de N. Constantinovici, inspectorul Direcției bunurilor Academiei Române, a rezultat următoarea producție la

⁸ *Ibidem*, dosar 3/1938-1945, f. 382, 394, 437, 446-448.

⁹ *Ibidem*, dosar 3/1947-1948, f. 10, 10^v.

¹⁰ *Ibidem*, dosar 1/1932-1937, f. 136^v; dosar 3/1938-1945, f. 61.

¹¹ *Ibidem*, dosar 3/1938-1945, f. 531, 532.

hectarul de teren cultivat cu grâu: 460 kg la hectar, după 25 ha lucrate în regie; 350 kg la hectar, după 10 ha lucrate în dijmă (proces-verbal din 20 august 1934)¹²; 1.050 kg la hectar, după 47 ha lucrate în regie; 1.018 kg la hectar, după 43 ha lucrate în dijmă (proces-verbal din 14 septembrie 1936)¹³; 1.419 kg la hectar, după 68 ha lucrate în regie; 1.368 kg la hectar, după 2 ha lucrate în dijmă (proces-verbal din 10-13 septembrie 1943)¹⁴ și 1.425 kg la hectar, după 49 ha și 1.968 m² (proces-verbal din anul 1948)¹⁵.

Pentru a putea să achite cinci legate particulare a câte 100.000 lei fiecare, a plăti trei rente viagere, din care una de 12.000 lei și celelalte două de câte 6.000 lei, a îngriji cavoul familiei de la Cimitirul Bellu și a publica lucrările donatorului din domeniul literar, juridic și fiscal¹⁶, Academia Română a urmărit ca pe lângă veniturile obținute din cultivarea cerealelor pe această moșie, să realizeze venituri și din creșterea vitelor (cabaline, bovine, ovine și porcine), preponderente ca număr fiind ovinele și bovinele: 197 capete ovine și 8 capete bovine, în 1939; 249 capete ovine și 19 capete bovine, în 1945¹⁷.

Vitele erau crescute atât pentru lapte și carne, cât și pentru a fi folosite la lucrările agricole, mai ales bovinele. O parte din producția de carne de miel și de brânză telemea era vândută personalului din București al Academiei Române.

La solicitarea Comitetului de Cruce Roșie din comuna Slobozia, secretarul general al Academiei Române, Alexandru I. Lapedatu, prin ordinul din 21 decembrie 1935, a donat „25 dublidecalitri de grâu și toți atâtea de porumb pentru înfometajii din Basarabia”¹⁸.

În toamna 1944, administrației moșiei Slobozia-Mălineasca, ca și satului Slobozia, le-au fost aduse pagube însemnate de către o unitate militară sovietică aflată în trecere prin localitate. Iată cum descrie N. Constantinovici inspector al Direcției bunurilor Academiei Române, în procesul-verbal din 6 septembrie 1944, comportamentul soldaților acestei unități: „Venind la această moșie în ziua de 4 septembrie, în aceeași zi, spre seară, au început să sosească în sat primele unități ale armatei rusești. În timpul nopții, s-au format din unitatea cantonată în sat, grupuri de câte 4-5 ostași roșii, care au consumat tot rachiul de la cazanul preotului Guță, și apoi s-au apucat de jafuri, luând aproape toate casele la rând. Au batjocorit în primul rând biserica și au devastat curtea domnului Sturdza, luându-i toți caii, hamurile, șeile, vehiculele. Au golit aproape complet interiorul locuinței și magaziile [...]. La curtea Academiei, am stat toți în case. Nu a plecat nici un om din curte. Li s-a dat la toți rușii, care cum veneau, ceea ce cereau, până s-a terminat toate proviziile din cămară. Fiecare grupă, cum venea, scotocea toată casa după bani, giuvaeruri și în special după ceasuri. După ce ne-au luat ceasurile, am fost torturați de grupele ce au continuat să vină până la ziuă, ca să le dăm ceasuri [...]. Un alt grup ne-a luat singura brișcă care mai rămăsese [...]. A doua zi ne-a luat un cal [...]. Fiind în cancelarie, cu administratorul

¹² *Ibidem*, dosar 1/1932-1937, f. 98.

¹³ *Ibidem*, f. 375.

¹⁴ *Ibidem*, dosar 2/1934-1935, f. 50.

¹⁵ *Ibidem*, dosar 25/1947-1948, f. 16.

¹⁶ *Ibidem*, dosar 4/1931-1937, f. 1-2.

¹⁷ *Ibidem*, dosar 3/1938-1945, f. 104; dosar 2/1945-1947, f. 26^v, 44^v.

¹⁸ *Ibidem*, dosar 1/1932-1937, f. 324^v.

moșiei, ne-au amenințat cu mâinile pe revolve să deschidem casa de bani. Au ridicat toată hârtia, moneda și sutele metalice și au plecat, înjurându-ne că au găsit prea puțin¹⁹.

În afara acestor pagube aduse bunurilor moșiei Slobozia-Mălineasca de soldații unității sovietice aflați în trecere prin satul Slobozia, administrația moșiei a mai fost impusă de Comisia pentru aplicarea armistițiului, instituită pe lângă Primăria comunei Slobozia, să dea pentru întreținerea trupelor sovietice „4.000 lei lunar pentru cumpărări de unt, ouă și păsări; 171.500 lei anual pentru cumpărarea de vite și 85.000 lei anual pentru cumpărarea de grăsime²⁰. Pe lângă aceste sume de bani, Comisia a mai ridicat de la administrația moșiei o pereche de boi și două vaci²¹.

Transformările inițiate de regimul politic instaurat după 23 august 1944 au afectat și Academia Română, prin transformarea acesteia, în anul 1948, într-o instituție subordonată puterii de stat. Urmare acestei măsuri, prin decizia nr. 1.486 din 8 noiembrie 1948 a Consiliului de Miniștri, moșia Slobozia-Mălineasca, ca și alte proprietăți ale Academiei Române, a fost trecută în folosința Ministerului Agriculturii²².

În prezent, Academia Română, prin compartimentele sale de specialitate, depune eforturi deosebite pentru recuperarea patrimoniului său privat, inclusiv a moșiei Slobozia-Mălineasca.

Prin această comunicare am urmărit să introduc în circuitul științific unele documente mai puțin cunoscute privind modul cum era administrată o moșie proprietate privată înaintea începerii procesului colectivizării agriculturii în țara noastră și, totodată, să aduc un plus de informație documentară la istoria comunei Slobozia.

THE ESTATE SLOBOZIA-MĂLINEASCA FROM THE ARGHEȘ COUNTY, THE PROPERTY OF THE ROMANIAN ACADEMY

Abstract

The author tries to introduce in the scientific circuit some less known documents regarding how an estate was administrated before the communist collectivization as well as to offer further information about Slobozia.

---

¹⁹ *Ibidem*, dosar 2/1934-1945, f. 54-54v.

²⁰ *Ibidem*, dosar 3/1938-1945, f. 684.

²¹ *Ibidem*.

²² „Monitorul Oficial”, partea I, anul CXVI, nr. 260 din 8 noiembrie 1948, p. 8.983-8.986.